

שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל

בס"ד, שב"ק פרשת בהר כ' אייר ה'תשע"ב | גליון 502

מדברי מו"ר ועט"ר רבי יאשיהו וסף פינטו שליט"א

עונג קרא ליום השבת

ולראות בעבור מה הם שמחים ורצים, וודאי הדבר נשגב ונעלה. לכן יובן, כאשר הקב"ה מגיע לבית הכנסת ורואה שאין מניין, וודאי שהקב"ה כועס על מי שלא בא. אך גם על אלו שבאו הקב"ה כועס, מדוע לא רצו בהתלהבות, בשמחה ובדבקות, עד כדי שהעוברים ושבים ייכנס בליבם סקרנות, לרוץ עימם ולהבין, על מה ולמה ריצתם. כך בעניין השבת, יהודי צריך לנהוג בשמחה, ובהתלהבות כל כך גדולה, לא רק ביום שישי, אלא בכל ימות השבוע. ובפרט ביום שבת קודש לעורר את לב מכריו ושכניו על כבוד ועונג השבת. חז"ל מספרים, על שמאי הזקן מגדולי התנאים, שכל דבר מיוחד שראה, היה קונה לכבוד שבת. וכשהיה מוצא דבר יותר משובח, קנה אף אותו והיה אומר, זה יותר משובח לשבת. וכך כל ימות השבוע, היו מסובבים, סביב יום השבת. כך גרם התנא ה קוש שמאי לכל סביבתו ולכל רואיו, לדבוק ולהתקשר בקדושת השבת.

נצטוינו בפרשתנו על שמירת השבת **את שבתתי תשמרו** (כ"ו ב.). דרשו חז"ל, מעשה בחכם שהלך לעיר אחת וראה שם יהודי עשיר ששלחנו מזהב, שששה עשר בני אדם צריכים להרימו, אמר לו: בני, כיצד זכית לכל העושר הזה? אמר לו: בזכות שהייתי מוכבד את השבת. מעלת כיבוד שבת המלכה, גדולה ועצומה, וממנה מושפע ברכה וטובה לכל השבוע. אמרו חז"ל, **כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מיצרים** (שבת ק"ח). מחוייב כל אדם לדאוג בכל כוחו, לא רק על שמירת השבת כהלכתה, אלא שכל יהודי הנמצא בקרבתו יחוש את עונג השבת הממלא אותו. ולכן, נאמר, **כל המענג** דהיינו, שפועל על אחרים שיענוגו אף הם את השבת, או אז ברכת ה' חלה על ראשו ללא מיצרים וללא גבול. ואינה נעצרת כשאר הדברים שנבראו בעולם, שלכל דבר יש סוף וגבול. זהו הכח המופלא של עונג שבת.

ידועים דברי הגמרא במסכת ברכות, שכאשר קובעים שעה לתפילה, השכינה מגיעה בשעה הקבועה. אם יש מניין, הקב"ה משרה ברכה על כל מי שזכה לבוא לבית הכנסת לתפילה. ואם חלילה, השכינה מגיעה ומוצאת שחסר המניין, הקב"ה כועס, על מי שלא בא ואף על אלו שבאו. מקשה **הגאון מוילנא**, הכעס על מי שלא בא להשלים המניין, מובן. אך אלו שהשכימו קום והניחו את כל מלאכתם ובאו לבית הכנסת, מדוע הקב"ה כועס עליהם?! מתרץ הגאון מוילנא, כאשר מישוהו בא ומודיע שיש ממון מרובה, מונח לא הרחק, כל בעלי הדעת רצים בכל כוחם, לאסוף את הממון המופקר ברשות הרבים. אף העוברים והשבים ברחוב, כאשר הם רואים אנשים רצים בדבקות ובהתלהבות, מיד גם הם מצטרפים לרצים, להבין

דברי הימים

כ' באייר - איש על דגלו

ביום העשרים לחודש אייר בשנה השנית ליציאת בני ישראל ממצרים, נסעו בני ישראל לראשונה ע"פ ה' בסדר דגליהם ושבטיהם כפי שכתוב בחומש במדבר: **וַיְהִי בַשָּׁנָה הַשְּׁנִיַּת בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בַעֲשָׂרִים בַּחֹדֶשׁ נִעְלָה הַעֲנָן מֵעַל מִשְׁכַּן הַעֲדָת, וַיִּסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִסְעֵיהֶם מִמִּדְבַּר סִינַי וַיִּשְׁפֹּן הַעֲנָן בְּמִדְבַּר פָּאֲרָן** דרשו חז"ל, קדושים וגדולים היו ישראל בדגליהם וכל האומות מסתכלין בהם ותמהים ואומרים: **מִי זֹאת הַנְּשִׁקָּפָה כְּמוֹ שָׁחַר, יָפָה כְּלְבָנָה, בְּרָה פְחִמָּה, אֲיֻמָּה כְּנִדְגָלוֹת!** היו האומות מנסים לשכנעם לבוא לחסות בצילם ואומרים להם: **שׁוּבֵי שׁוּבֵי הַשְּׁוֹלְמִית, שׁוּבֵי שׁוּבֵי וְנִחְזָה בָּךְ** - הידבקו בנו, בואו אצלנו, ואנחנו נעשה אתכם שלטונים, הגמונים, דוכסים..., אך ישראל מסרבים ואומרים **מָה תִּחְזוּ בַשְּׁוֹלְמִית, כְּמַחֲלַת הַמְּחִנִּים?** - מה גדולה אתם נותנים לנו, שמא היא **כְּמַחֲלַת הַמְּחִנִּים?**, שמא יכולים אתם לעשות לנו כגדולה שעשה לנו האלוקים במדבר - דגל מחנה יהודה, דגל מחנה ראובן...? אף בלעם הביט בהם ויצאה עינו כנגדם שלא יכול היה לגעת בהם לרעה, שנאמר **וַיִּשָּׂא בְלַעַם אֶת עֵינָיו וַיַּרְא אֶת יִשְׂרָאֵל שֹׁכֵן לְשִׁבְטָיו** - אלו הם הדגלים. התחיל אומר: מי יכול ליגע בבני אדם אלו שמכירים את אבותיהם ואת משפחותיהם שנאמר **שֹׁכֵן לְשִׁבְטָיו**, מכאן למדנו שהיו הדגלים גדולה וגדר לשראל. סימנים היו לכל נשיא ונשיא, מפה וצבע על כל מפה ומפה של כל שבט, כצבען של אבני החושן. מהם למדו המלכויות לעשות מפה, ולצבוע כל תחום בצבע אחר.

ר"ת	יציאת השבת	כניסת השבת	ירושלים
20:43	20:07	18:51	ירושלים
20:41	20:09	19:07	ת"א אשדוד
20:41	20:10	18:59	חיפה
20:39	20:07	19:04	ב"ש

השיעור השבועי

מהאדמו"ר רבי יאשיהו פינטו שליט"א

יתקיים בימי חמישי בשעה 21:00 בהיכל ישיבת שובה ישראל רח' שבט בנימין 34 רובע י"ב אשדוד | לפרטים נוספים: 08-8679897

ניתן לקבל את העלון במייל מידי שבוע

ואת דבר התורה היומי מהאדמו"ר רבי יאשיהו פינטו שליט"א להרשמה במייל: info@shoovaisrael.com

מתן אדם ירחיב לו

נאמר בפרשה 'וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך והחזקת בו' (כ"ה, ל"ה). רבי יאשיהו פינטו זצוק"ל בספרו "כסף נבחר" כותב, ידוע כמה גדולה מעלת הצדקה הגורמת להחיות שפלים ולב נדכאים, ומשולם שכרה בטובה כפולה ומכופלת, שאוכל מהפירות בעולם הזה והקרן קיימת לעולם הבא. שכל הגומל חסד בממונו עם העניים והאביונים, מובטח לו שירבה ממונו והונן, כפי שאמרו חז"ל "מלה ממוון חסד" - הרוצה למלוח ממונו ולגרומ לו שיתקיים, יחסרנו לצדקה תמיד, וחסרונו זהו קיומו. על כך אומר החכם מכל אדם במשלי, "יש מתעשר ואין כל, מתרושש והון רב, כפר נפש איש עשירו, ורש לא שמע גערה", יש אדם המונע עצמו מן הצדקה משום שבכוונתו להתעשר, וחושש שיחסר לו אם יפתח ידו לתת לעני ולאביון. אך אדרבה, אותו אדם מפסיד ממונו משום שלא מלח אותו ולכן אינו מתקיים, וזהו שאמר "יש מתעשר", אך למרות זאת "ואין כל" מאומה לא נותר בידו. מה שאין כן, כאשר אדם נותן ממונו לצדקה ונראה לעיניים שהוא "מתרושש" ויורד מנכסיו, בכל זאת יהיה לו "הון רב" ויצליח בנכסיו בעולם הזה, והקרן קיימת לו לעולם הבא. וזאת משום ש"כפר נפש איש" שכרו לעולם הבא, הוא אם יגמול חסד ב"עשירו" בעולם הזה. אבל זאת בתנאי אחד, שבזמן שנתן הצדקה עשאה בעין יפה ומעולם "ורש לא שמע גערה" מפיו, לביישו ולהכלימו.

איש ואשה שזכו

וקו' ה' יחליפו כח

טעמים רבים נכתבו בעניין מצוות השמיטה, אחד מהם כותב הרמב"ם, "שתוסף הארץ תבואתה ותתחזק בעומדה שמוטה". לעיתים נוח לדבר שמניחים לו, ונותנים לו להרגע ולאסוף כח, ואח"כ הוא פורץ מחדש ומתחזק. כך דרכה של האדמה, אחת לכמה זמן זקוקה היא שישמטה מעבודה, ואחר כך תוסף כח בתת עוד יבול ותנובה. כך אמרו חכמים בטעם החלוקה לפרשיות שבתורה, שנתן הקב"ה למשה רבנו ריווח בין פרשה לפרשה, כדי שיוכל להתבונן בענין שנצטווה בו. מכח יסוד זה, תקנו מסדרי הישיבות בין זמן לימודים אחד למשנהו, את תקופת "בין הזמנים", לתועלת הלומדים כדי שיאגרו כוחות מחודשים לזמן הלימודים הבא, וכמו שנאמר "וקו' ה' יחליפו כח". גם חיי הנישואין בבית היהודי, כמו בכל ענין, זקוקים לזמני הפוגה והתרענונות. אמנם אין אנו צריכים טעמים כדי לקיים את מצוות ה', אך כמה נאה להיווכח, שמצוות ימי ההרחקה והטהרה שבחיי הנישואין, יוצרים הפוגה והפסקה, הנותנת כח ותעצומות חדשות בחיי הנישואין, ומוסיפים מימד של התחדשות בין בני הזוג השומרים על דיני ההרחקה והטהרה כראוי, ועל ידי כך מתמלאים ציפיה לתקופה הקרובה. גם בחיי היום יום, בתקשורת הבין-זוגית נוכל למצוא שלא תמיד חייבים לפעול בכל דבר באופן מיד, לעיתים דברים מסתדרים מעצמם בחלוף הזמן, ואנו צריכים להתאזר באורח רוח ולא לפעול באופן לא מחושב וספונטאני. כבני אדם אנו חווים עליות ומורדות ברגשות שלנו, בעיקר אצל האשה שהיא יותר רגשית ומצבי הרוח שלה משתנים בתכיפות. כל בני זוג יודעים, שיש תקופה שהכל זורם על מי מנוחות, וישנן רגשות חיוביים של אהבה וחיבה בין בני הזוג. אך ישנן תקופות בהן מתפרצת סערה בבית, ורגשות לא נעימים כמו כעס או מצב רוח לא טוב, הגורמים לאחד מבני הזוג להתפרץ באופן לא חיובי. כיצד נתנהג בזמנים כאלו? על פי רוב כדאי לא להגיב ולגרומ להתפרצות מריבה או ויכוח, המשכיל בעת ההיא ידום, כי כל מילה שתאמר תגרור אחריה תגובת נגד וחוזר חלילה, ואין לדבר סוף. לכן, כדאי להיות חכם, למרות הפיתוי להיות צודק ולהגיב, ויש להניח מעט לבן הזוג להרגע, ואפי' להתרחק מעט, כמו שאמרו חז"ל "אל תרצה את חברך בשעת כעסו", לתת לדברים להרגע ולבן הזוג לחזור לעצמו. אם באופן כללי המצב בין בני הזוג הוא תקין, והתקשורת היא חיובית, לרוב המתח יפוג מעצמו, והשלווה תשרור כבתחילה. או אז במצב ניוון יותר, באוירה רגועה ושקטה, ניתן יהיה לנסות לפתור את מה שהתגלע, או לא, באותה סערת רגשות שחלפה על משכנם של בני הזוג.

ברמראות

"וספרת לך שבע שבתות שנים... והיו לך ימי שבע שבתות השנים תשע וארבעים שנה" (כ"ה, ה)

ציותה התורה למנות עד לשנת החמישים - שנת היובל, בה העבדים משתחררים והשדות חוזרות לבעליהם. שואל המגיד מדובנא, מדוע פירטה התורה "שבע שבתות שנים", היה די לומר בקיצור "וספרת לך תשע וארבעים שנה", וממילא נבין שזה כמניין שבע פעמים של שמיטה. מביא המגיד מדובנא על כך משל, לעני שאסף מטבעות כסף רבים, והיה שמח בכך מאד, וכדי להראות לכולם את עושרו הרב, שם את המטבעות בצנצנת זכוכית, והחל מתפאר בפני מכריו כיצד נהפך לעשיר גדול. עמד שם פיקח אחד ואמר לו "פרוט את המטבעות שבידך לשטרות גדולים וכך תדע כמה מונה כספך", הלך העני ופרטם, ומצא שיש בידו בסך הכל שלוש שטרות, ומאו ידע שהוא עדיין עני...

כך האדם, נדמה לו שיש לו לחיות בעולם הזה לאורך ימים ושנים, אך ימי שנותיו בהם שבעים שנה, שהם עשרים וחמש אלף יום. לכן אומרת התורה "וספרת לך שבע שבתות שנים" את חשבון הימים יש למנות בשמיטות, והשמיטות ליובלים. ואז יראה האדם שכל שנותיו מגיעות לעשר שמיטות שהן יובל וחצי בלבד, ויבין מכך שאין הוא אלא כעובר אורח בעולם הזה.

"וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך והחזקת בו" (כ"ה, ל"ה).

"כתב סופר" מבאר, "וכי ימוך אחיך", גם כאשר אתה במצב של "ומטה ידו" וזקוק לתמיכה, אף על פי כן "והחזקת בו". מסופר על הגאון רבי רפאל ברוך טולדנו זצוק"ל, רבה של מקנס שבמרוקו, שבאחד מימי החורף היה שוכב רתוק למיטתו מחמת חוליו, והיו בניו קוראים לפניו מותוך הספר "אור החיים" הקדוש. נכנסו לפניו וספרו לו על יהודי מן העיר אושדא שפשט את הרגל, ונושיו הערביים

מבקשים לתובעו במשפט ולהרשיעו בפלילים. כהרף עין קפץ ממיטתו ויצא אל רציף הרכבת, על אף חוליו ומזג האויר הסוער. כשהגיע לעיר אושדא, מרחק נסיעה של תשע שעות, ניהל מגעים עם בעלי החוב הערבים, והצליח לשכנעם לוותר על מחצית החוב, בד בבד פנה לנגידי היהודים בעיר והתרימו על הסכום שנותר, ופרעו את כל החוב של היהודי. הוסיף הרב וקיבץ עוד סכום מכובד ומסרו לפושט הרגל כדי שיפתח מחדש את עסקיו, ויצליח לשקם את מצבו. ורק לאחר מכן, שב לעיר מקנס, למיטת חוליו...

"אל תקח מאתו נשך ותריבית ויראת מאלהיך וחי אחיך עמך" (כ"ה, ל"ז)

אמרו חז"ל שהמלווה בריבית אינו קם בתחיית המתים. "בעל הטורים" מוצא לכך רמז מכך ש"וחי אחיך עמך" סמוך ל"אל תקח מאתו נשך ותריבית", הרי שכל המלווה בריבית אינו חי. מסופר שבעירו של הגאון רבי עקיבא איגר זיע"א, נפטר עשיר מופלג, אשר כל עושרו בא לו מעסקיו, שהיה מלווה בריבית. משהגיע העת לקברו, דרשו אנשי החברא קדישא מבני הנפטר בתוקף, סכום כסף גדול כדמי קבורה, על כך שעשק את בני הקהילה. חרה הדבר מאוד לבניו של הנפטר, והם פנו בתלונה אל הניסך המושל. ציוה המושל לקרוא אליו את רב העיר, רבי עקיבא איגר. משהגיע הרב אל הניסך, פנה אליו הניסך וגער בו: "מדוע אתם תובעים סכום מופקע ממורת חלקת קבר? השיב לו רבי עקיבא בניחותא: "נאמר בתלמוד שמלווה בריבית אינו קם בתחיית המתים, אלא נותר בקבורתו. בעוד שכל היהודים בעת תחיית המתים ישובו לתחיה וינטשו את האדמה בתוכה הם קבורים. הרי שאותו עשיר לא יקום מקברו משום שהרויח את הונו מהלווה בריבית. נמצא שאותו עשיר קונה כעת את חלקת קברו לעולמים, כלום אינו צריך לשלם סכום גדול יותר על קרקע המיועדת לרכישה נצחית?" נשאו הדברים בעיני הניסך המושל, וציווה על בני הנפטר לשלם את הסכום הנדרש, ללא עיכובים.

בשר שנתעלם מן העין

מסופר על הגאון הקדוש רבי יצחק אברבנאל זיע"א, המכונה דון יצחק אברבנאל, שהיה שר האוצר ויועצו של מלך ספרד, והיה המלך אוהבו מאד. בכל הזדמנות היה המלך מזמין לסעוד עימו, אך דון יצחק אברבנאל נמנע מכך, בהסבירו למלך כי ע"פ חוקי התורה, הוא יכול לאכול רק ממאכלים מסויימים ובתנאים מסויימים. אך המלך לא ויתר, וניסה למצוא מוצא איך יוכל לסעוד יחד עם יועצו חביבו, שהרי גדולה לגימיה שמקורבת. ונתרצה לבסוף, שדון יצחק יביא את מאכלו שיוכן בביתו, והמלך יאכל ממטעמי הארמון. ואכן בהגיע היום, טרחו משרתי ביתו של דון יצחק להכין עבורו ארוחה. ובנתיים, ציווה המלך על נגר להכין עבורו שולחן עגול, שיכול להסתובב על צירו. כשהגיע דון יצחק עם מנתו לבית המלך, על משרתיו להכין את מנתו שתהיה זהה בדיוק למנתו של דון יצחק. אך אברבנאל על שלחן עגול, כשהמלך יושב מצידו האחד ועל השלחן לידו מונחת המנה שהוכנה במטבח הארמון. ודון יצחק יושב ממולו עם מנתו הזוהה בדיוק למנת המלך. החלו המלך ודון יצחק לסעוד, כשלפתע התפעל המלך מציפור שנחתה על אדן החלון, והפנה את תשומת ליבו של דון יצחק. רצה המלך להמשיך בסעודה, וראה שדון יצחק נמנע מלהמשיך לאכול, כששאלו על כך התחמק דון יצחק. אך כשלחצו המלך להמשיך לאכול, לא נותרה בידו ברירה והסביר כי חז"ל אסרו לאכול בשר שנתעלם מן העין, שמה יתחלף בבשר אסור. ובזמן שהתפעל מהציפור, הוסחה דעתו מהבשר ונעלם לרגע מעיניו, כך שאין הוא יכול להמשיך בסעודה. התפעל כ"כ המלך ואמר, אכן גדולה תבונתם של חכמי ישראל, שכן ברגע שהסרת את עיניך מהשלחן, סובבתי את השלחן העגול, ובלי ששמת לב החלפתי את מנתך במנתי הזוהה...

אמרו חז"ל, **אמר רב: בשר, כיון שנתעלם מן העין - אסור**. בשר שהיה במקום מבלי שהיה שם אדם מישראל, אסורו חכמים. ופסק הרמב"ם בהלכות מאכלות אסורות, **שבשר שנמצא ביד נכרי אסור באכילה**. אם כן, כיצד נוכל לקנות בשר מן המרכול השכונתי, מאחר ויתכן שהנהג שהעביר את משלוחי הבשר, היה גוי, והרי הבשר נתעלם מעיני ישראל בשעת ההובלה? כדי שהבשר יהיה כשר לאכילה צריך להתקיים אחד מהתנאים דברים: א. **הבשר ניתן לזיהוי בצורת חיתוכו**, וכפי שמסופר על האמוראים שאת הבשר שהיה מיועד למשלוח היו חותכים בצורת חיתוך מיוחדת. ב. **הבשר סגור וחתום בחותמת שאין חשש שזייפו אותה או שהבשר עצמו יוחלף**, ואכן בועדות הכשרות המהודרות מקפידים היום על חותמת הולגרמה מיוחדת שאינה ניתנת לזיוף בתוך חותם נוסף. ג. **כשיש בבשר טביעות עין ומכירים אותו**. לכן, כאשר הבשר חתום בחותמת הכשרות, והוא באריזתו המקורית, הרי בשר הנקנה במרכול, אינו בכלל של בשר שנתעלם מהעין.

לאורם נלך

מהר"ם מרוטנבורג - י"ט באייר שנת ה'נ"ג (1293)

שהיה מגדולי תלמידיו של רבי מאיר הצליח לאסוף מיהודי אשכנז, את הסכום הנדרש לשחרורו של רבו. אך כשבאו לבשר על כך לרבי מאיר, הוא התנגד בכל תוקף לשחרורו משום שאמרו חז"ל שאין פודין את השבויים יותר על כדי דמיהם. רבי מאיר נשאר בבית הכלא במשך שבע שנים עד לפטירתו, בתחילת שהותו בכלא לא הותר להכניס ספרי קודש לחדר כלאו, בייחוד הצטער רבי מאיר על העדרו של ספר תורה כשר לקריאה בשבתות, לאחר זמן מה ריחם עליו אחד מהשרים והתיר להכניס לבור כלאו קלף וקסת על מנת שיוכל לכתוב, רבי מאיר פנה בתפילה לקב"ה וקיבל מן השמים אחד מ"ב ספרי התורה שכתב משה רבנו, וממנו העתיק רבי מאיר על קלף את כל התורה, ספר תורה זה שכתב רבי מאיר בכלאו מצוי עד ימינו בבית הכנסת 'אלטנוי שול' שבפראג, לאחר זמן מה הותר גם לרבי שמשון בן צדוק שהיה מגדולי תלמידיו של רבי מאיר להיכנס ללמוד עמו תורה, רבי שמשון תיעד את מנהגיו ופסקיו של רבי מאיר בכלאו בספר ה'תשב"ץ' שחיבר. בתקופת שבו היה המהר"ם חותם **"עני מאיר ב"ר ברוך זלה"ה"** במלה **"עני"** רמז על תקופת עוניו במעצר. ביום י"ט באייר שנת ה'נ"ג נפטר המהר"ם מרוטנבורג בכלאו, גם לאחר פטירתו סירבו השלטונות לשחרר את גופו הטהור ולהביאו לקבורה, רק כעבור ארבע עשרה שנה מפטירתו שוחררה גופתו של רבי מאיר על ידי הגביר ר' אלכסנדר ווימפן שתרם סכום עצום למטרה נעלה זו. בתמורה, זכה אותו גביר להיטמן בסמוך למהר"ם בבית הקברות היהודי שבוורמזיה. הקברים והמצבות של מהר"ם מרוטנבורג ור' אלכסנדר זיסקינד נשארו שלמים עד היום הזה. זכותו תגן עלינו, אמן.

טוב לו לאדם דבר אחד בצער

"בן הא הא אומר לפום צערא אגרא"

(אבות ה' כ"ג)

ה"חפץ חיים" אומר, גדולה מעלת העוסק בתורה ומחזיק בה כשהיא בשפל המצב, הרבה יותר מהמחזיק בה כשהיא ביקר תפארתה. משל לכפרי, שהיה הולך עם בן הכרך בשוק, הראה לו בן הכרך את עושרה של העיר שנמצאות בה חנויות המלאות סחורה, חנויות גדולות המלאות בשקי קמח עד אפס מקום, מפתח החנות ועד קורות הגג. הראהו חנויות של בגדים המלאות בסחורה מסודרת על מדפים לרוב. אח"כ הביאו לחנויות של משי המונח על מספר מדפים בודדים, אח"כ עברו לחנויות כלי הכסף, המונחים רק בצד אחד של החנויות. ולבסוף ראו חנויות של תכשיטי זהב ומרגליות, שהסחורה מונחת בה במספר תיבות קטנות. זילזל הכפרי בחנויות הריקות והתחיל להלל את החנויות המלאות בסחורה. אמר לו בן הכרך: "כפרי סכל! דע, שמה שנמצא בתיבה אחת בחנויות של תכשיטי זהב והמרגליות, ערכו שווה לכל מה שנמצא בכל החנויות המלאות סחורה עד גדותיהן".

כן הדבר, אמנם נמצאים כעת רק יחידים, המחזיקים בתורת ה'. והם כאבנים טובות ומרגליות, השקולות בעיני ה' יתברך כנגד כמה מאות אנשים, וזכות היחידים האלו, גדול לפני ה' יתברך מאד מאד. ולפום צערא אגרא!

דרכו של עולם, ששכרו של השכיר נמדד לפי ביצוע עבודתו, ללא התחשבות בעמלו, שכר לפי התוצאה. לא כן בעבודת ה', השכר המשולם לאדם, נמדד לפי ערך עמלו וצערו. כי לא עליך המלאכה לגמור!

(מרח' החיד"א, ראשי אבות)

ברכת ה' היא תעשיר

כל עוד שהוא מסכים על המחיר המוצע. כדרכם של נערים סקרנים נדחק יצחק בין האנשים לראות את המתחולל במרכז המולה, ונשען בידיו על החביות הסמוכות אליו. הכרוז החל במכירה, וכל הנוכחים החלו להתמוקח על המחיר, אחד נותן מאה זהובים, והשני מוסיף ונותן מאתיים, כשהבחינו בנער הנשען על החביות, הבינו שכנראה נשלח על ידי אדונו להשתתף במכירה, והמשיכו להוסיף ולהרבות במחיר, עד שהגיעו לסך שלוש מאות זהובים. ומאחר ויצחק עדיין לא הירפה מהחביות, הבינו כי בדעתו לרוכשן עבור אדונו. המחיר הסופי נקבע, סך של שלוש מאות זהובים עבור חביות הסחורה. החביות הועמסו על העגלה ונשלחו הישר לביתו של הגביר, בעל הבית של יצחק.

במהותו רב קיבל הגביר אל ביתו את משלוח החביות, הוא התבקש לשלם עבורן שלוש מאות דינרים. הסוחרים הסבירו לו תוך כדי שהם מורידים את החביות אל הצר ביתו, כי משרתו יצחק ששלח הוא שרכש את החביות הסגורות, ע"י שהניח את ידיו עליהן. הבין הגביר את השתלשלות הדברים, כי בתום ליבו הניח יצחק את ידיו על הסחורה. והרגיע את משרתו הנבוך, כי כך הוא רצון הבורא, וכי לא ידאג בדבר הכסף ששולם עבור סחורה שלא ידוע טבעה, הוא ינסה למכור את תכולת הסחורה, ע"מ להחזיר לכל הפחות חלק מהסכום ששולם בעדה.

"לך הבא פטיש וצבת ונפתח את החביות להוכיח במה השקעת את הכסף", משפתח את אחת החביות נתגלו לעיניו אניצי פשתן, שמחירן זול. וכך נפתחו שאר החביות ותכולת כולן היתה זהה. "מוזר מאד" - אמר הנער יצחק - "אם החבית מלאה בפשתן מדוע קשה לשאתה?". הגביר התפעל מחוכמת הנער החל למשוך את הפשתן ולהוציא מהחבית והנה ברק זהב סינוור את עיניו, מה נדהם הוא לגלות כי החבית מלאה מטבעות זהב! וכך היה גם ביתר החביות. צדיק וישר היה הגביר, הוא לא לקח לעצמו מהזהב שהיה בחביות, כי הבין שהעושר הרב, שמור ליצחק משרתו בזכות ברכתו של השד"ר. וכך הפך יצחק לאיש עשיר, ועושרו התרבה וגדל מיום ליום, הוא חילק מכספו לצדקה ותמך בתלמידי חכמים. שכר לעצמו מלמד ללמוד תורה, והתמיד בלימוד התורה עד שנעשה לתלמיד חכם עצום. ברכתו של השד"ר התקיימה במלואה, ובבואו שוב לערי איטליה לאסוף צדקה לעניים, תרם לו יצחק ביד נדיבה, כסכום אשר תרם אדונו שנה שעברה. גדל רבי יצחק והתעצם בתורה ואף חיבר חיבורים וספרים, הלא הוא הרה"צ רבי יצחק גויטע זצוק"ל, חיבורו הגדול "שדה יצחק" על התלמוד, ידוע ומפורסם כמלא וגדוש דברי חמודות. בסוף ימיו עלה לארץ ישראל והשתקע בעיר צפת והשקיע מהונו לבנות את הריסותיה לאחר רעידת האדמה שפקדה את העיר. אף בטבריה הקים ישיבה והחזיק בה תלמידי חכמים עד סוף ימיו. רבי יצחק נפטר בצפת, בשנת תקל"ה בהיותו כבן שבעים שנה.

בבית אחד מגבירי העיר טריאסט שבאיטליה ניכרה התכונה, משרתי הבית טרחו להכין את הבית לסעודה, לכבוד שליח חשוב שהגיע מארץ ישראל לאסוף תרומות לחיזוק היישוב היהודי. בין יתר המשרתים בלט נער צעיר חרוץ וזריז במלאכתו ושמו יצחק. הוא נולד בשנת תנ"ה (1696) למשפחה עניה שבאיטליה, על אף גילו הצעיר נאלץ לעבוד, כדי לכלכל את עצמו ולהשביע את רעבונו. יצחק הצעיר מעולם לא למד, אך היה תמים וירא שמים, והקפיד ביותר לא להוציא דבר שקר מפיו, אף שלפעמים לעגו וצחקו לו על תמימותו. בני הבית אהבו אותו מאד ונהנו לשמוע את דבריו, כי על כל דבר ענה בתום לב.

הגביר שבביתו עבד יצחק, היה נדיב לב ודאג במיוחד לעזור לשלוחי דרבנן שבאו במסירות נפש לאסוף תרומות עבור עניי ארץ ישראל. השולחן היה ערוך לתפארה עמוס מטעמים ממוטעמים שונים, לכבוד הסעודה שהוכנה עבור השד"ר, לקראת צאתו חזרה לארץ ישראל, כשבאמתחתו התרומות הנכבדות שנאספו מגבירי איטליה הנדיבים. רב חשוב וצדיק היה השד"ר תלמיד חכם וירא שמים. הגביר הנדיב כיבד את אורחו, ודאג לכל מחסורו בשפע רב ובמאזר פנים. וכדי לשמחו, קרא אליו את יצחק משרתו, כדי שהאורח יהנה מדברי תמימותו של הנער הישר. בזריות אופיינית ניגש הנער יצחק לגבירו, נכון היה לבצע כל אשר יוטל עליו, אך הגביר פנה אליו ואמר "הן יודע אתה יצחק, כי הרב החשוב היושב עימנו, עומד לשוב לארץ ישראל. כל יהודי העיר נידבו ונתנו מכספם, עבור עניי ארץ ישראל" - ובאומרו כך פתח את פנקס התרומות ודפדף בו לעיני הנער - "הנה, שכננו רבי חיים תרם מאה זהובים, והאופה דוד תרם מאתיים זהובים, אף אני תרמתי אלף זהובים. ומהי תרומתך? מהר והבא אותה, כדי לא לעכב את הרב לצאת לדרכו". ויצחק בתום ליבו מיהר לחדרו, והוציא מבין חפציו קופסת פח חלודה, בה הטמין את כספו שחסך מזה תקופה ארוכה. הוא ספר את המטבעות שהיו מונחות בקופסא, זהוב שלם היה ערכן. בשמחה אף לפני השד"ר, הגיש את כל חסכונו, ואמר "רבי, זהו כל כספי, אתן אותו עבור עניי ארץ ישראל, בתנאי שתברכני!". נפעם ונרגש עמד השד"ר ובך את הנער הצעיר בעושר וכבוד, והוסיף "לשנה הבאה עת אפקוד שוב את ערי איטליה לאסוף צדקה עבור עניי ארץ ישראל, יהיה באפשרותך, לתרום כפי שתרגיש גבירך, בעל הבית". שמח הנער על ברכת הצדיק, נשק את ידו ונפרד ממנו לשלום.

באחד הימים נשלח יצחק הנער לבצע שליחות עבור הגביר. כשסיים ורצה לחזור עבר בשוק, נקלע להמולה רבתי, סוחרים צועקים ומכריזים על סחורתם. באותם הימים, היו הימאים מביאים אל איטליה סחורות מארצות הרחוקות, הסחורות היו מונחות בתוך חביות סגורות היטב ומהודקות במסמרים, איש לא ידע מהי תכולתן, ונמכרו לכל המרבה במחיר. כסימן לרכישה, היה הקונה מניח את ידו על החביות,

אדמה

ארץ ישראל נשתבחה בשבעת הימים בכל טוב, אע"פ שחלק מאדמתה לא מהזן המשובח ביותר. רש"י מפרש על הפסוק "וַחֲבֵרוֹן שִׁבְעֵי שָׁנִים נִבְנְתָה לִפְנֵי צֵעַן מִצְרַיִם" אין כוונת הפסוק שחברון נבנתה לפני צוען, אלא המילה "נבנתה" כוונתה בנויה ומשובחת. שבא הכתוב להודיע את שבחה של ארץ ישראל, שכן סוג הקרקע בחברון אינו מעולה כל כך, שאין לך טרשין (אדמת סלעים, שאינה ראויה לזריעה) בארץ ישראל יותר מחברון, לפיכך הקצוה לקברות מתים. ואין לך מעולה בכל הארצות כמצרים שנאמר "כָּגַן ה' פֶּאֶרְץ מִצְרַיִם", וצוען היא המעולה שבארץ מצרים לפיכך מושב המלכים בה. ועל אף כל מעלותיה של צוען, היתה חברון טובה ממנה פי שבע.

מהאדמה נוצר האדם, ואכן קרוי שמו אדם ע"ש האדמה, כמו שכתוב "כִּי עֲפָר אֲתָה וְאֶל עֲפָר תָּשׁוּב". האדמה היא החומר הרביעי מביין ארבעת החומרים שמהם נברא העולם: אש, רוח, מים, ועפר. ומבטאת את הצד החומרי של הבריאה, כפי שכותב הרמב"ם במשנה תורה, "טבע האדמה - יבשה, קרה וכבדה יותר משאר החומרים. רוב בניינו של האדם מן העפר, ומיעוטו ממשאר חומרים". תפקידו של האדם בעולם, להעלות את החומר אל הרוח. עם ישראל העם הנבחר, נצטווה על מצוות השמיטה רק בגבולותיה של ארץ ישראל הקרויה "אדמת הקדש", כפי שנאמר "וַנַּחֵל ה' אֶת יְהוּדָה חֶלְקוֹ עַל אֲדַמַּת הַקֹּדֶשׁ".

"כִּי תִבְאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם וְשָׁבַתָּה הָאָרֶץ שִׁבְתָּ לָּח" (כ"ה ב'). בשנת השמיטה נצטוונו לשבות ממלאכות חקלאיות ולהפקיר היבול, באדמתה של ארץ ישראל. ידוע כי לא כל סוגי האדמה מתאימים לגידולים חקלאיים, ומדוע? הדבר תלוי ביחס הכמות של החומרים המרכיבים את שכבת האדמה העליונה, המשתנה מאזור לאזור. האדמה מורכבת ממינרלים, חומר אורגני, מים ואויר. היחס המועדף לגידולי חקלאות הוא: 1% חומר אורגני, 49% מינרלים, 25% מים ו-25% אוויר. אף למבנה הקרקע, השפעה רבה על מעבר אוויר ומים בקרקע. ככל שהמעברים החופשיים גדולים ורבים יותר, כך יהיה קל יותר לשורשים להגיע אל המים ואל הגזים שבקרקע.

כהבטחת ה' שארץ ישראל "לא תחסר כל בה", מאופיינת היא במגוון סוגי קרקעות, הנובע ממגוון איזורי אקלים בחלקיה השונים של הארץ. ישנן בארץ אזורים הררים עשירים במינרלים וחדירים למים. במישור ישנה אדמת חמרה חולית ועמוקה, מלאת מים וחומר אורגני, המתאימה לעיבוד חקלאי וגידול. אדמה חולית נמצאת לאורך החוף, ומנגד קיימות חלקות אדמה יבשות וצחיחות כמו אדמת הנגב החסרה מים, ואף אין בה חומר אורגני שמקורו בצמחים. אדמת המדבר אטומה לחידית מים, ולכן מאופיינים מקומות אלו בשטפונות, משום שהמים לא מחלחלים באדמה.